

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Diskusjonssak
Møtesaksnr.: D-sak 3
Møtenr.: 1/2018
Møtedato: 6. februar 2017
Notatdato: 25.01.18
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: S. Hullstein, LOS/EL

Internasjonalisering – prioriteringer 2018-2020

Henvvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (Meld. St. 7 2014-15) og Kultur for kvalitet i høyere utdanning (Meld. St. 16 2016–2017). UiOs strategi 2020 slår fast at UiO skal styrke sin posisjon som et internasjonalt ledende forskningsuniversitet i en tid med stor global konkurranse.

Hovedproblemstillinger i saken

Internasjonalisering er en iboende del av UiOs kjerneaktiviteter. En problemstilling er hvordan vi best utvikler og understøtter internasjonalt samarbeid og våre fagmiljøers internasjonale forbindelseslinjer. Det er behov for kontinuerlig strategisk tenking samt å sikre rammebetingelser for et globalt tilstede og orientert universitet.

I strategi 2020s siste toårs periode ønsker rektoratet å fokusere på fem områder hvor det er behov for oppfølging og satsing i perioden. Alle områdene har vært eller vil være gjenstand for egne interne prosesser (nedsatte komiteer) forutfor endelig behandling i dekanmøtet.

- Økt engasjement i EUs rammeprogram for forskning (Horisont 2020)
- Flere UiO-studenter på utveksling
- Fokus Øst-Asia 2018-2020: tiltak for styrking av samarbeid med Kina
- UiOs deltakelse i The Guild of European Research-Intensive Universities
- UiOs deltakelse i Utenlandssentrene

Spørsmål til diskusjon i universitetsstyret

Hvordan skal vi fremover bruke og balansere settet av virkemidler i internasjonalisering og på hvilken måte kan vi få mest effekt av ressursene vi bruker til internasjonalisering?

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Svein Hullstein
seniorrådgiver

Vedlegg: styrenotat med fire vedlegg.

FRA
UNIVERSITETSDIREKTØREN

FREMLEGGNOTAT

Møtesaksnr.: 1/2018: D-sak 3
Møtedato: 6. februar 2018
Notatdato: 25. januar 2018
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: Svein Hullstein (EL)

TIL
UNIVERSITETSSTYRET

Internasjonalisering – prioriteringer 2018-2020

Bakgrunn og problemstilling:

Strategi 2020 slår fast at UiO skal styrke sin posisjon som et internasjonalt ledende forskningsuniversitet i en tid med stor konkurranse. Det internasjonale kunnskapslandskapet er i endring, og dette berører også UiO. Som et ledende europeisk forskningsuniversitet, må UiO søke samarbeid på tvers av landegrenser med de beste og mest relevante fagmiljøer. Hovedprinsipper for UiOs internasjonalisering er faglige interesser, behov og muligheter, å bygge på høy faglig kvalitet, og å koble forskning og utdanning.

Internasjonalisering preger og er en iboende del av UiOs kjerneaktiviteter. De internasjonale forbindelsene i forskning, utdanning, og formidling har både vokst i intensitet og antatt nye former. UiOs fagmiljøer er godt tilstede i det internasjonale kunnskapslandskapet. I dag er andelen internasjonale sampublikasjoner rundt 50 prosent og en økende andel nytilsatte i vitenskapelige stillinger har bakgrunn fra utlandet. Med ca. 4000 internasjonale studenter på campus og en andel internasjonale doktorgradsstudenter på 34 prosent har campus fått et stadig mer internasjonalt preg.

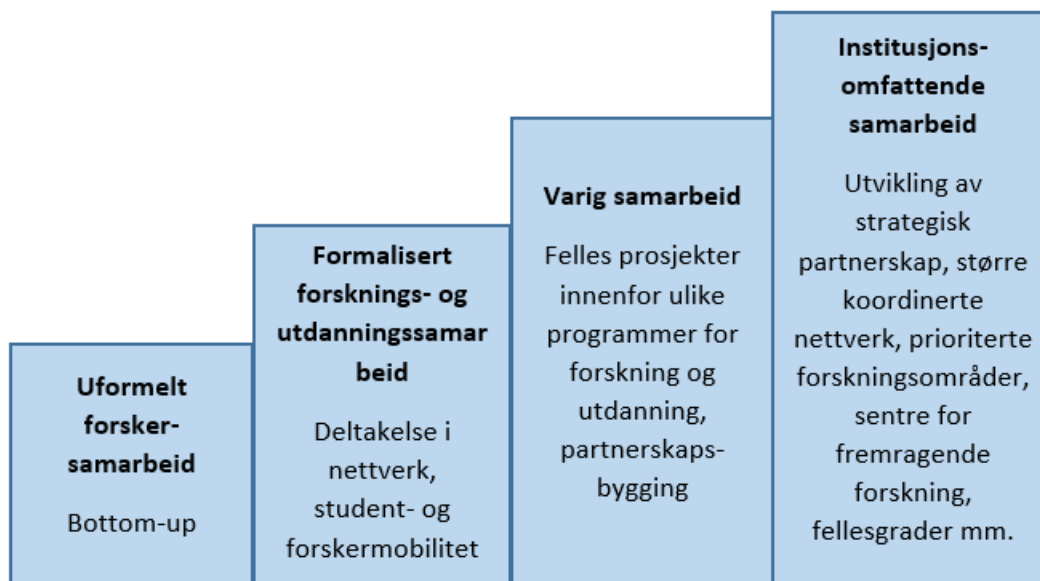
Endringen i landskapet har samtidig skjedd forholdsvis raskt. Vi ser også at nye former og ny intensitet i internasjonalisering skaper debatt, aktiverer latente spenninger og genererer nye. Det kan dreie seg spenninger mellom tradisjon og tilpasning, mellom politiske mål og akademiske hensyn, og grensegangen mellom økt internasjonalisering og det nasjonale samfunnsoppdraget. Samtidig er en del av UiOs *nasjonale* rolle å være europeisk ledende breddeuniversitetet med en internasjonal posisjon og internasjonale ambisjoner. Her har vi fortsatt en del å gå på. Dagens nøkkeltall for internasjonalisering gir ingen grunn til bekymring. Den største utfordring er kanskje UiOs forholdsvis lave antall utreisende utvekslingsstudenter.

Allikevel er det behov for kontinuerlig strategisk tenking samt sikre rammebetingelser for et globalt tilstede og orientert universitet. En problemstilling er hvordan vi best utvikler og understøtter internasjonalt samarbeid og våre fagmiljøers internasjonale forbindelseslinjer. Dette handler til dels om samarbeid med forskere og institusjoner som hever oss, og til dels om samarbeid med forskere og institusjoner i deler av verden hvor vi ønsker å bidra til kompetanse og

kapasitetsutvikling. Samarbeidet må samtidig ta høyde for UiOs mangfold, både med tanke på siktemål og ulikheter mellom fakulteter og fagmiljøer.

Stikkord må være dynamikk og mangfold i de virkemidlene vi benytter i internasjonaliseringen. Trappetrinns-modellen nedenfor for internasjonalt samarbeid karakteriserer dette godt.

Det starter ofte med uformelt samarbeid mellom enkeltforskere. Der hvor utviklingen er god vil dette kunne vokse og formaliseres inn i et tettere samarbeid, gjerne med kobling av forsknings- og utdanningssamarbeid. Av og til utvikles disse forbindelsene til institusjonelt samarbeid med betydelig effekt. Konsolidering og videreutvikling av slikt samarbeid vil ofte kreve avsetning av stimuleringsmidler.

Figur 1. Trappetrinnsmodellen for internasjonalt samarbeid

«Lappeteppe modellen» nedenfor viser hvordan suksessfulle fagmiljøer utnytter ulike og komplementære finansieringsordninger i sitt internasjonale samarbeid. Ulike ordninger og virkemidler – europeiske, nasjonale eller UiOs egne – bidrar til å veve fagmiljøene sammen med sine internasjonale partnere, slik figurens eksempler fra utvalgte UiO-enheter viser. De fem prioriterte områdene som inngår i denne saken er eksempler på tiltak som inngår i dette virkemiddelapparatet og som tas i bruk på ulikt vis av fagmiljøene.

ILN / HF	SFF- Multiling World-class research group	NUFU/ Quota-scheme/	INTPART/South Africa	NORHED & NORPART/ Ethiopia	EØS/Latvia
IBV/MN/CEES	H2020/Marie Skłodowska-Curie Actions	Scientific Council of the European Research Council (ERC)	NFR - Mobility grant og unge forskertalenter.	Nordforsk	INTPART (Kina og Russland)
PHYS/MN	SFF/PGP World-class research group Strategic research initiative	North America Programme/Canada x 4 UTFORSK/Japan	INTPART x 3: SMN/Solar/China PGP/USA Nuclear Physics/ USA & S. Africa	High North Programme/Russia & Japan UTFORSK/Russia x 2 & Japan x 2	EU-projects USA/Peder Sather Grants EØS/Romania EURASIA/Ukraine
PSYCH/SV	LCBC – World-class research group	EU/ ERC Starting Grant / ERC Consolidator Grant	INTPART/Canada	USA: Peder Sather Grant	EU project
NHM	National Centre for Biosystematics (NCB)	SIU/ NORPART/Ethiopia UTFORSK/Brazil	Biodiversity Research Consortium, Brazil/Hydro	SIU/ High North Programme/Russia EURASIA	EU/MSCA-ITN EU/ERC Consolidator grant EØS/Romania EURASIA/Ukraine

Figur 2. Internasjonalisering – sammensatte virkemidler og sammensatt praksis

Selv om trappetrinnsmodellen vektlegger bottom-up med stort rom for UiOs mangfold som et hovedprinsipp, finnes også gode eksempler på at man begynner øverst og beveger seg nedover «trappen». De prioriterte områdene i denne saken er alle eksempler på hvordan trappetrinnsmodellen virker i praksis. Ett eksempel på top-down er UiOs inntreden i det nylig etablerte europeiske nettverket *Guild of European Research Intensive Universities*.

I et større strategisk perspektiv er det viktig at bottom-up møter top-down og supplerer og komplementerer hverandre. Ikke minst er det viktig at de virkemidler UiO har til rådighet og utvikler er tilpasset dynamikken i internasjonale forbindelseslinjer som våre fagmiljøer har, de ambisjoner og muligheter UiO har som ledende europeisk forskningsuniversitet, og det verdigrunnlaget vi bygger på. De overordnede spørsmålene vi stiller er: Hvordan skal vi fremover bruke og balansere settet av virkemidler i internasjonalisering og på hvilken måte kan vi få mest effekt av ressursene vi bruker til internasjonalisering?

Virkemiddelapparatet må være langsiktig, men samtidig tilstrekkelig dynamisk til å kunne tilpasses nye behov og nye rammebetingelser i sektoren. De må sette våre fagmiljøer i stand til å gripe ny muligheter for forsknings- og utdannings samarbeid som oppstår. Vi befinner oss i en sektor med sterk internasjonal konkurranse og med raskt endrede rammebetingelser. Noen av disse endringer er utenfor vår kontroll, men de fordrer bevisste valg i hvordan vi forholder oss til endringene og nye muligheter som oppstår.

Prioriteringer 2018-2020

Prioriteringene som omtales i dette notatet illustrerer på ulike måter disse overordnede problemstillingene. I den gjenværende toårsperioden av strategi 2020, ønsker rektoratet å ha et spesielt fokus på fem utvalgte områder hvor det er behov for særskilt oppfølging. Disse ble

behandlet i dekanmøtet i august 2018. Disse er gjort til gjenstand for egne prosesser, hvorav tre inngår som separate undersøker i dette notatet.

- *Økt engasjement i EUs rammeprogram for forskning (Horisont 2020)*

Prosess: Forum for forskningsdekaner har nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal se på tiltak for å styrke UiOs engasjement (mandat vedheftet). Saken tas opp med universitetsstyret i mai 2018.

På kort sikt forslår prosjektet ekstra innsats i forbindelse med utlysningen av det siste arbeidsprogrammet i H2020, ikke minst for å nå ambisjonen om 60 prosent økt inntjening av EU-midler. På lengre sikt foreslås også tiltak for å styrke UiOs utbytte av neste rammeprogram.

- *Flere UiO-studenter på utveksling*

Prosess: Eget prosjekt under ledelse av prorektor ble nedsatt høsten 2016. Fase 1 avsluttet februar 2017. Fase 2 pågår og vil bli presentert som sak til styret i juni 2018.

I 2016 tok UiOs daværende styre opp spørsmålet om hvorfor et forholdsvis lavt antall UiO-studenter reiser på utveksling. Med dette som bakgrunn etablerte universitetsdirektøren høsten 2016 prosjektet «Flere studenter på utveksling».

I fase 1 har man foretatt en kartlegging av hva som hindrer studenter fra å reise på utveksling. På bakgrunn av tilbakemeldingene ble noen områder pekt ut som spesielt viktige å gjøre noe med for å øke utvekslingen, og fase 2 av prosjektet har i oppdrag å foreslå tiltak knyttet til tydeligere informasjon, forutsigbarhet i godkjenningsrutinene og mer hensiktsmessig administrativ støtte

På alle disse områdene er aktivt engasjement fra lokal og sentral ledelse samt relevante faglige anbefalinger fra vitenskapelig ansatte avgjørende for å få gode resultater.

Prorektor Gro Bjørnerud Mo er prosjekteier i fase 2 og ønsker at gode tiltak igangsettes underveis der det lar seg gjøre.

- *Fokus Øst-Asia 2018-2020: tiltak for styrking av samarbeid med Kina*

Prosess: Egen arbeidsgruppe nedsatt av Forum for forskningsdekaner (FFD) med tiltak behandlet i FFD 14.12.17, og lagt fram på dekanmøtet 10.01.18.

I tråd med nasjonale prioriteringer, strategier og virkemidler har UiO gjennom Strategi 2020 aktivt fulgt opp samarbeidet med prioriterte land, de såkalte Panorama-landene (BRIKS+Japan). Dette arbeidet videreføres og er godt forankret ved UiOs fakulteter.

For kommende periode ønsker rektoratet å rette et spesielt fokus mot samarbeid i Øst-Asia for å bidra til et sterkere institusjonelt engasjement. En arbeidsgruppe nedsatt av FFD har utarbeidet forslag til tiltak for å støtte opp under institusjonelt samarbeid innen forskning og utdanning med partnerinstitusjoner i Øst-Asia.

Man vil i denne fasen å konsentrere seg om Kina, da det her er et betydelig potensial og behov for å iverksette tiltak relativt raskt. Følgende fire tiltak sees i sammenheng med UiOs eksisterende samarbeid, og bør anses som en første innsats i et mer langsiktig arbeid med styrking av samarbeid i Øst-Asia.

1. Etablere 2-3 strategiske partnerskap i Kina
2. Styrke profilering og bruk av Nordic Centre Fudan (NCF)
3. Knytte UiOs Øst-Asia satsing til UiOs tverrfakultære satsinger
4. UiOs delegasjonsreise til Kina våren 2018

- *UiOs deltakelse i The Guild of European Research-Intensive Universities*

Prosess: Med utgangspunkt i The Guilds strategi har rektoratet foreslått en strategi for UiOs egen oppfølging som ble behandlet i dekanmøtet 10.01.18.

Strategien bygges på følgende hovedelementer:

1. Policypåvirkning i Brussel - EUs politikkagenda
2. Universitetene og samfunnsoppdraget - Proaktivt policyarbeid
3. Best practice - Idéutveksling og gjensidig læring mellom institusjonene
4. Akademisk/faglig samarbeid - Bottom-up

- *UiOs deltakelse i utenlandssentrene*

UiOs bruk av de ulike sentrene i utlandet var gjenstand for en gjennomgang i 2013. Det er i kommende periode behov for å følge opp sentrene videre. De sentrene UiO fortsatt skal være en del av, bør brukes aktivt og følges opp tett. Utenlandssentrene er samtidig en del av flere internasjonale virkemidler og må dermed sees som del av den større helheten.

Rektoratet har nedsatt en komité bestående av viserektor Åse Gornitzka, dekan Arne Bugge Amundsen (HF), prodekan Kristin Heggen (MED) og seniorrådgiver Svein Hullstein som skal utvikle grunnlag for videre oppfølging av de enkelte sentrene. Saken vil bli lagt fram for dekanmøtet i 2018 med tanke på endelig beslutning av universitetsledelsen.

Internasjonalisering post-2020

Ved utløpet av Strategi 2020, vil det også være naturlig å gjøre opp status samt stake ut kursen framover for internasjonaliseringsfeltet. SAB-utvalget kom også med sine synpunkter og anbefalinger. Hva ønsker man å gå videre med, og på hvilken måte kan dette best gjøres? Hvordan skal UiO være et mer utadrettet, globalt universitet, i tråd med SAB-rapportens anbefaling? Dette er sentrale problemstillinger som fordrer bevisste valg og kursavklaring, og som bør inngå i arbeidet med en ny strategi for UiO.

Vedlegg:

1. *Styrket samarbeid med Øst-Asia: Tiltak Kina (Notat)*
2. *UiOs deltakelse i The Guild of European Research-Intensive Universities (Notat)*
3. *UiOs deltakelse i Utenlandssentrene (Notat)*
4. *Mandat for Arbeidsgruppe for UiOs mobilisering for H2020*

Vedlegg 1: Fokus Øst-Asia 2018-2020: Forslag til tiltak for styrking av samarbeid med Kina

Arbeidsgruppe ledet av viserektor Åse Gornitzka: Catherine Banet (JF), Tom Christensen (SV) (vara: Halvor Mehlum), Mette Halskov Hansen (HF), Andrej Kuznetsov (MN), Hilde Irene Nebb (MED), Harriet Bjerrum Nielsen (STK).

Sekretariat: Karen Crawshaw Johansen og Gøril Mellem (AF/SFUI)

Etter diskusjon i Forum for forskningsdekaner 19. september og 16. oktober 2017 ble det etablert en arbeidsgruppe bestående av representanter fra 5 fakulteter og 1 senter.

Arbeidsgruppens oppdrag var å utarbeide forslag til tiltak for å understøtte et institusjonelt samarbeid innen forskning og utdanning med partnerinstitusjoner i Øst-Asia. Et sentralt ønske var at gruppen skulle beskrive, på bakgrunn av fagmiljøenes erfaringer, hvordan UiO kan legge til rette for et robust samarbeid, på kort og lang sikt. Arbeidsgruppen har hatt 3 møter.

Kontekst og premisser for en institusjonell satsing mot Øst-Asia

I tråd med nasjonale prioriteringer, strategier og virkemidler har UiO gjennom strategi2020 aktivt fulgt opp samarbeidet med prioriterte land, de såkalte Panorama-landene (BRIKS+Japan). Dette arbeidet videreføres og er godt forankret ved UiOs fakulteter. For kommende periode ønsker imidlertid rektoratet å rette et spesielt fokus mot samarbeid i Øst-Asia for å bidra til et sterkere institusjonelt engasjement.

Økt innsats og fokus på Øst-Asia må sees i sammenheng med annet arbeid med internasjonalisering som foregår på UiO. Drivere for styrket samarbeidet i regionen må være: gjensidig faglig interesse og behov; å bygge på høy faglig kvalitet; å koble forskning og utdanning; fokus på etablerte kontakter i regionen og robuste fagmiljø; ivareta allerede eksisterende samarbeid i de ulike fagmiljøer ved UiO og sterkere grad synliggjøre HUMSAM-forskningen og tverrfaglighet.

Institusjonelle grep og et økt fokus fra universitetsledelsen kan styrke UiOs omfattende samarbeid i regionen, samt bidra til å underbygge fakultetenes egne prioriteringer.

Etter innledende diskusjoner i arbeidsgruppen ble man enige om i denne fasen å konsentrere seg om Kina, da det her er et betydelig potensial og behov for å iverksette tiltak relativt raskt. Kina investerer tungt innen forskning, og noen av verdens beste universiteter vokser frem der. Universiteter som UiO må samarbeide med om vi skal henge med i forskningsfronten. Vi finner ikke løsninger på vår tids store utfordringer uten å ha Kina med på laget. Det vil i neste fase bli utarbeidet forslag til tiltak også i Japan, Sør-Korea og Taiwan. Tiltakene som foreslås under bør derfor betraktes som et første steg i en mer langsiktig prosess der målet er å fremme et bredere institusjonelt engasjement for samarbeid i Øst-Asia.

Det er flere momenter som gjør at det nå er et særskilt mulighetsrom for et styrket fokus på Kina. Ulike forhold – politiske, økonomiske og sosiale - kan begrunne et slikt fokus. For arbeidsgruppen har imidlertid UiOs ambisjoner som europeisk ledende universitet og muligheter for faglig utvikling som dette innebærer vært det bærende. Normaliseringen av

nasjonale diplomatiske forbindelser har i 2017 ført til en ny norsk-kinesisk handlingsplan¹ for samarbeid innen forskning, teknologi og innovasjon, og det er viktig at UiO bruker de mulighetene som ligger her, og er med å forme hvilket innhold denne avtalen gis i praksis² UiO må kunne vise nasjonal lederskap i forsknings og utdanning internasjonalt, inkludert i sitt samarbeid med Kina. Ved UiO har man også opplevd den senere tid en betydelig økt interesse fra kinesiske myndigheter, institusjoner og organisasjoner, og UiOs muligheter som en institusjonell aktør er betydelig styrket. Forbindelser til kinesiske fagmiljøer kan også styrke UiOs posisjon på den europeiske arena.

Det planlegges en KD-ledet delegasjonsreise til Kina i april 2018 med særlig fokus på forskning og høyere utdanning, og med deltakelse av også NFR, UHR og en rekke utdanningsinstitusjoner fra Norge. Et sådant besøk i Kina gir UiO en opplagt mulighet for å sikre styrket forsknings- og undervisningssamarbeid for fremtiden, innen områder hvor vi er faglig sterke. Med ny politisk støtte for kinesisk-norsk samarbeid vil også kinesiske institusjoner og forskningsmiljøer ha stor interesse i dette. En egen delegasjon fra UiO bestående av ledelsen og relevante fagmiljøer vil derfor være et viktig middel for UiO med tanke på både å vise oppnådde resultater og igangsette de tiltakene som foreslås for styrket samarbeid med Kina.

Status for UiOs samarbeid i Øst-Asia (hovedfokus Kina)

Det er vedlagt notater på UiOs samarbeid i Kina, Japan og Sør-Korea.

UiO har en unik posisjon nasjonalt med særlig sterke forskningsmiljøer på kultur, språk, politikk og samfunn i Øst-Asia. Kina og Japan har allerede i flere år hatt status som prioriterte land for UiO og er begge omfattet av regjeringens Panoramastrategi (2016-2020) med tilhørende finansieringsmekanismer. Oppsummert kan man si at UiO har langt og godt samarbeid med begge disse landene, mens samarbeidet med andre relevante land i regionen synes å ha mindre omfang. F.eks. dreier samarbeid i Sør-Korea seg p.t. i all hovedsak om studentmobilitet og bare i begrenset grad om forskning.

UiOs samarbeid med Kina bygger på langvarig akademisk kontakt som har gitt seg utslag i en bred forsknings- og utdanningsportefølje der samtlige fakulteter er engasjert, og som er størst og bredest blant norske institusjoner. Dette har blant annet resultert i et stadig økende antall sampubliseringer. Allerede i 1995/96 etablerte UiO forskning- og utdannings-samarbeid med ledende universiteter og forskningsinstitusjoner i Kina, som Peking University og Fudan University. Siden har avtaleporteføljen vokst og vi har i dag 12 formaliserte avtaler med de fleste av Kinas topp-rangerte universiteter samt en rekke eksternt finansierte prosjekter. Studentutvekslingen er godt balansert men av relativt beskjedent omfang. Antall kinesiske studenter på hel grad ved UiO er sterkt redusert siden 2014, mens tallet for PhD-studenter fra Kina ligger stabilt på ca aktive 48 kandidater til enhver tid og er blant de topp 10 ved UiO.

Eksisterende samarbeid med kinesiske fagmiljø som adresserer store samfunnsutfordringer og der bidrag til politikktutforming inngår, er svært relevant både i forsknings- og utdannings-samarbeidet, for eksempel i prosjekter som arbeider med luftforurensning³ eller

¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/styrket-forskningssamarbeid-med-kina/id2568845/>

² <http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/samfunn-og-kultur-frav%C3%A6rende-i-norsk-kinesisk-forskningssamarbeid-1.1026537>

³ Airborne-prosjektet på HF <http://www.hf.uio.no/ikos/english/research/projects/airborne-pollution-china/>

menneskerettigheter⁴ i Kina. Samarbeid med næringsliv er aktuelt for eksempel i det nylig innvilgede prosjektet SiNoAPV⁵ og potensielt også for samarbeid innen translasjonsmedisin eller miljø/energi. Når det gjelder studenter vil behovet for praksisutplassering i næringslivet gjøre seg mer og mer gjeldende, og det jobbes dette innen bachelor- og masterstudier i kinesisk.
6

Kort oppsummert har nesten alle UiOs fakulteter en eller annen form for samarbeid med kinesiske forskere og/eller institusjoner. Samarbeidet spenner vidt, fra enkeltforskeres samarbeid med kinesiske miljøer og professor II-lignende stillinger ved kinesiske institusjoner, til større forskningsprosjekter og forskjellige former for studentutveksling og Ph.D.-samarbeid med disputas ved UiO. Det er viktig at alle disse meget forskjellige former for samarbeid med kinesiske institusjoner anerkjennes som en del av UiOs internasjonale profil og tilstedeværelse i Øst-Asia. Spesielt er det viktig å videreføre dagens praksis med nærhetsmodell i valg av samarbeidspartnere og utvikling av forsker til forsker samarbeid.

Samtidig foreslår arbeidsgruppen i det følgende noen mer avgrensede konkrete områder hvor en særlig innsats med fordel kan initieres.

Forslag til tiltak for styrking av UiOs samarbeid i Kina

Arbeidsgruppens forslag tar utgangspunkt i at UiOs satsning i Øst-Asia bør bygge på faglig kvalitet og allerede eksisterende samarbeid og prioriteringer. UiO kan, for eksempel, gjøre mer nytte av Nordisk Senter på Fudan Universitet, utbygge forsknings- og utdanningssamarbeid der hvor vi allerede har en god forskningsmessig basis for dette, samt gjøre bruk av de allerede vedtatte strategiske satsningsområder – UiO: Energi, UiO: Livsvitenskap og UiO: Norden. Mye av UiOs eksisterende samarbeid med kinesiske institusjoner faller godt inn under disse satsingsområdene, og det er et godt utgangspunkt for videreutvikling av samarbeidet. I tillegg er UiOs engasjement for de globale samfunnsutfordringene og FNs agenda 2030 svært aktuelt for en del av det eksisterende samarbeid og av interesse for mange kinesiske partnere. Det samme gjelder UiOs forskning på nordområdene.

Tiltakene som foreslås under må altså sees i sammenheng med UiOs eksisterende prioriteringer, og bør anses som en første innsats i et mer langsiktig arbeid med styrking av samarbeid i Øst-Asia.

Tiltak 1: Etablere 2-3 strategiske partnerskap i Kina

Internasjonalt blir det stadig viktigere med forpliktende og dyptgående samarbeid med utvalgte universiteter, i tillegg til ordinære studentutvekslingsavtaler. Slike super-avtaler bygger som regel på langvarig institusjonelt samarbeid, hvor partnerne ofte bringer med seg en felles pott til finansiering av, for eksempel, toppforskning; tverrfaglig forskningssamarbeid, felles forskings- og undervisningsaktiviteter og forskerutdanning (samveiledning); og økt studentutveksling per år (for eksempel fra 2-4 studenter pr år ved generelle avtaler til opp mot 50 ved en mer forpliktende avtale). Dette kan gi stordriftsfordeler og konsentrasjon om samarbeid med noen få

⁴Kinaprogrammet på JF <http://www.jus.uio.no/smr/om/programmer/china/> og <https://www.uniforum.uio.no/nyheter/2017/11/kinaprogrammet-fekk-kinesisk-pris.html>

⁵ Silisiumsolceller

⁶ Praksisutplassering for studenter, for eksempel i emnet [Career:Asia](#).

institusjoner, og det kan gi forskere bedre mulighet for å utvikle felles prosjekter. Et slikt partnerskap kan også styrke universitetets posisjon i konkurransen om forskningsmidler, skape gjensidig entusiasme for samarbeidet, og bygge ny forskning innen områder som de deltakende universiteter er særlig sterke på.

UiO har p.t ingen strategiske partnere på institusjonelt nivå i Øst-Asia, men enkelte universiteter, for eksempel i Kina, har vist interesse for slike partnerskap nå hvor forholdet mellom Norge og Kina er normalisert. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det etableres 2-3 strategiske partnerskap etter en nærmere utredning. Det ene kunne ha MEDNAT som spydspiss og det andre HUMSAM. Begge måtte samtidig ha som mål å trekke henholdsvis MEDNAT og HUMSAM inn i samarbeidet og styrke tverrfaglighet på tvers av disse.

Å igangsette dette tiltaket vil kreve først en mer detaljert kartlegging av samarbeidsrelasjonene samt tett dialog med potensielle kinesiske partnere. Hvert partnerskap vil kreve skreddersøm. Arbeidet i første omgang vil være å vurdere enkelte av de mest aktuelle blant toppinstitusjonene i Kina der flere av UiOs sterke fagmiljøer allerede har etablert forsknings- og/eller utdanningssamarbeid. Det gjelder særlig universitetene Tsinghua, Peking, Zhejiang, Fudan, samt Chinese Academy of Sciences. Dette tiltaket forutsetter avsetting av midler.

Tiltak 2: Styrke profilering og bruk av Nordic Centre Fudan (NCF)

I lys av UiOs langvarig engasjement i det nordiske senteret i Fudan (NCF), mener arbeidsgruppen at UiO i større grad bør utnytte mulighetene som medlemskapet av NCF gir. Som et nordisk eiet og driftet senter i Kina representerer det en annen type inngangsport til kontakt med kinesiske forskere enn de store institusjonelle partnerskap vil gjøre. Det er et godt utgangspunkt for å komme i gang med samarbeid fordi man kan trekke på en allerede eksisterende infrastruktur som ikke er bundet til bestemte satsninger eller prosjekter og fordi det finnes ekspertise i NCFs sekretariat til å koble nordiske og kinesiske forskere - enten disse kommer fra Fudan University eller andre universiteter. De eksisterende fasiliteter og tjenester som NCF tilbyr sine medlemsuniversiteter utgjør en plattform⁷ for felles aktiviteter (f.eks seminarer, konferanser, Ph.D-kurs og gjesteforskeropphold) som både kan utgjøre et første skritt i et forskningssamarbeid eller som kan benyttes av allerede etablerte miljøer.

NCF kan også brukes for å bygge plattform for tettere samarbeid med de andre nordiske medlemsinstitusjonene og for å bygge (tverrfaglige) nettverk i forhold til Kinasamarbeidet. Aktivitetene ved NCF kan også bidra til økt forsknings- og utdanningssamarbeid med Fudan University og med de evt. partnerinstitusjoner UiO velger å inngå i et nærmere samarbeid med. UiOs sentre gjennomgår p.t. og senteret i Fudan vurderes også i lys av dets rolle i styrking av samarbeid i Kina. På kort sikt foreslår arbeidsgruppen at det avsettes midler til reisestøtte som kan stimulere til økt aktivitetsnivå.

Tiltak 3: Knytte UiOs Øst-Asia satsing til UiOs tverrfakultære satsinger

I tillegg til å videreføre dagens praksis med nærhetsmodell i valg av samarbeidspartnere og utvikling av forsker-til-forsker samarbeid, bør UiO arbeide for å knytte en institusjonell Øst-Asia satsing opp mot UiOs strategiske tverrfaglige satsningsområder – UiO: Energi, UiO: Livsvitenskap og UiO: Norden. En slik innretning vil bidra til å styrke både UiOs faglige og

⁷ [Nordic Centre one pager 2016.pdf](#)

geografiske satsinger og representere en konsentrasjon av innsats der man bygger opp under styrker UiO allerede har vedtatt å fokusere på. Arbeidsgruppen foreslår at satsingene trekkes aktivt inn i arbeidet med hvordan UiO kan videreutvikle samarbeidet med partnere i Kina og Øst-Asia innenfor rammene av satsningsområdene.

Tiltak 4: UiO delegasjonsreise til Kina våren 2018

UiOs rektorat organiserer 16 – 20.april 2018 en delegasjonsreise til Kina med et program der man også tar hensyn til ønsket deltakelse og rolle i KDs, og eventuelt i UHRs, planlagte besøk på samme tid. UiOs delegasjonsbesøk bør innrettes mot utvalgte samarbeidspartnere for UiO, og representanter fra aktuelle fakulteter og fagmiljøer ved UiO inviteres til å bidra med faglig program. Besøkene brukes til å diskutere muligheten for å etablere strategiske partnerskap med 2-3 institusjoner og sikre den institusjonelle støtten til det eksisterende og planlagt forsknings- og utdanningssamarbeid. Etter 7 år med meget få muligheter for norsk-kinesisk kontakt på rektornivå i Kina er besøket viktig for å styrke UiOs gode relasjoner og samarbeid med utvalgte institusjoner. Det vil også kunne bidra inn i KDs faglig program. KDs og UHRs program er foreløpig ikke kjent, men det vil være et faglig program i regi av NFR/SIU med medvirkning fra institusjonene og ett politisk program i regi av KD.

Arbeidsgruppen foreslår at UiOs rektorat utarbeider et eget program for delegasjonsbesøket utfra våre behov og mål, men som tar hensyn til KDs og UHRs delegasjonsreiser.

Vedlegg 2: The Guild – UiOs strategi og oppfølging (www.the-guild.eu)

Bakgrunn:

I henhold til UiOs tidligere Handlingsplan for internasjonalisering skulle UiO søke medlemskap i en ledende internasjonal strategisk universitetsallianse. UiO var derfor blant initiativtakerne bak etableringen av det europeiske universitetsnettverket *The Guild* i 2016. Nettverket har i dag 19 medlemsinstitusjoner og koordineres av et sekretariat sentralt beliggende i Brussel. Et overordnet formål for nettverket er å utgjøre en sterk felles stemme til fremme av forskning, høyere utdanning og innovasjon og å berike den offentlige debatten på både europeisk og nasjonalt nivå.

Strategi:

Utgangspunktet for UiOs deltakelse og strategiske anvendelse av The Guild vil være nettverkets visjon og vedtatte firepunkts-strategi.

På følgende hovedområder skal UiO være et aktivt og toneangivende medlem med tanke på å fremme både fellesskapets og egne interesser:

1. Policypåvirkning i Brussel - EUs politikkagenda

- UiO skal følge EU-prosessene tett og levere inn bidrag av høy kvalitet for å fremme egne og nettverkets posisjoner.
- UiO skal bruke relevant ekspertise i de ulike Guild-prosessene, også til deltakelse i Guilds arbeidsgrupper.
- UiO skal sikre dialog med UiO-ansatte som i dag deltar i kommisjonens ekspertgrupper, slik at disse er kjent med UiOs Guild-deltakelse og nettverkets posisjoner.

2. Universitetene og samfunnsoppdraget - Proaktivt policyarbeid

- UiO vil aktivt slutte opp om nettverkets arbeid med å sette høyere utdanning og forskning på den politiske agendaen både nasjonalt og internasjonalt. UiO vil bruke Guild aktivt i denne sammenheng. Betydningen av å koble utdanning og forskning vil være en sentral problemstilling.
- I kommende periode vil UiO være initiativtaker til at The Guild skal bli en synlig premissleverandør i Nord-Sør dialogen, spesielt i forhold mellom EU og Afrika.
- UiO vil være aktiv deltaker i The Guilds ekspertgruppe på Innovasjon slik at The Guild kan spille en aktiv rolle i *European Innovation Council* (EIC) og være en premissleverandør for utvikling av EUs finansieringsinstrumenter for innovasjon.

Utover ovennevnte hovedområder vil UiO etter vurdering bruke Guild-nettverket til gjensidig læring og egen institusjonsutvikling i tråd med egennytte og faglig relevans:

3. Best practice - Idéutveksling og gjensidig læring mellom institusjonene

- Gjensidig læring på tvers av institusjonene samt etablering av dialog med enkeltinstitusjoner av særlig relevans for egen utvikling vil være sentralt. Her vil enkeltstående institusjonsbesøk og møter være tiltak.

4. Akademisk/faglig samarbeid - Bottom-up (institusjonsbasert)

- Bredden i Guild-nettverket gir muligheter for samarbeid i UiOs fagmiljøer der hvor dette oppfattes som faglig relevant og ønskelig. Slike initiativer må komme fra miljøene og drives lokalt. Universitetsledelsen bes imidlertid om å holdes orientert, slik at bredden av UiOs Guild-aktivitet er kjent. Sentralnivået vil kunne bidra fasilitator der dette er

ønskelig/hensiktsmessig. UiO har utarbeidet profilanalyser av de ulike institusjonene for å få frem potensialet for samarbeid.

Institusjonell koordinering

Rektoratet leder UiOs deltakelse i The Guild og møter fast i The Guilds styringsorganer. Enhet for lederstøtte (LOS) har den praktisk-administrative oppfølgingen og koordineringen. Prosesser og aktuelle saker i The Guild legges fram for dekanmøtet med tanke på å sikre innspill og deltakelse. UiOs representasjon i arbeidsgrupper og prosesser avgjøres av rektoratet, på bakgrunn av forslag og innspill til evt UiO-representasjon.

Kommunikasjon og informasjonsspredning

- Viserektor holder relevante komiteer løpende orientert om aktiviteten.
- Nyhetsoppdatering på web vil være tilgjengelig på Guilds nettsted og lenkes opp fra UiOs nettsted.
- Tilrettelagte nyhetsbrev vurderes.

UiOs arbeid med Guild så langt

I tillegg til etablering og konsolidering av nettverket, har The Guilds første fase vært preget av de pågående prosesser EU-systemet. Her har nettverket allerede rukket å markere seg og er i godt inngrep med prosesser og aktører i Brussel. UiO har vært en aktiv bidragsyter i forbindelse med alle disse prosessene, både gjennom representasjon i arbeidsgrupper og rektoratets deltakelse i ledende organer. Pr i dag er UiO representert i seks arbeidsgrupper i The Guild.

Guild-nettverket har publisert innspill i forbindelse med midtveisevalueringene av Horizon 2020 (og Erasmus+) samt kommet med policyinnspill til det kommende 9. rammeprogram. Man har også kommet med tilsvar på Lamy-rapporten som ventes å ha innflytelse når det 9. rammeprogram skal meisles ut.

I regi av dekangruppen har UiO vært aktivt involvert med å fremme forslag til konkrete *missions* i det kommende 9. rammeprogram (<http://www.uio.no/om/aktuelt/rektorbloggen/2017/moonshot-missions.html>).

Andre policy-prosesser i The Guild har vært utforming av tilsvar til kommisjonens forslag til agenda for høyere utdanning, samt innspill til de pågående Brexit-forhandlingene. Fremover vil det også bli gitt innspill både knyttet til innovasjon og forskningsbasert utdanning, samt innspill til EU-kommisjonens utvikling av vurderingskriterier for forskningens samfunns effekter (impact) i søknader til FP9. UiO sitter for tiden i førersetet med tanke på å utvikle en strategi for nettverkets stemme i den europeiske Nord-Sør-dialogen.

Med tanke på å fremme gjensidig læring, eller «bench learning», arbeides det på bakgrunn av et UiO-initiativ med etablering av database med nøkkeldata om Guild-universitetene. UiOs ledelse har også foretatt målrettede besøk til utvalgte institusjoner, blant annet for å se på hvordan de er organisert og hvordan de jobber i forhold til de europeiske programmene.

For å legge til rette for engasjement ved fakultetene og mulig samarbeid i fagmiljøene, har dekanene møtt Guild-kontorets representanter i tillegg til at det nå også utarbeides en oversikt over profil kontaktflater ved øvrige medlemsinstitusjoner.

På bakgrunn av invitasjon fra kommisjonen, er nettverket nå i gang med å søke medlemskap i ERA stakeholders Platform som gir adgang til å delta i diskusjonene rundt utviklingen av European Research Area (ERA).

Vedlegg 3: Utenlandssentrene og UiO – avklaring av fremtidig drift

Bakgrunn

UiO deltar i en rekke studie- og universitetsentre i utlandet, enten med driftsansvar eller bare som konsortiemedlem. Disse har ulik profil, eierskap, kostnadsnivå og finansiering. Fellesnevner er at de utgjør et fysisk brohode i utlandet, som oftest med en overordnet målsetning om å fremme samarbeid med et spesielt land eller kulturområde, evt et spesielt universitet. Sentrene har også en karakter av permanens (ansatte og lokaler) og er dermed mer enn et nettverk. De ulike sentrene har vokst fram over tid fram med ulike forhistorier, motivasjoner, og på bakgrunn av ulike formål. Følgende sentre inkluderes i kategorien:

Senter	Ansvar	Eierskap	Fagavgrenset?	Utdanning	Forskning	lokaler*	UiOs Kostnad 2018 (eks reiser)
Athen (1989)	UiB	Nasjonalt	Ja	X	X	X	1.950.000
Paris (1998)	MSH/UiO	Nasjonalt	Ja (HumSam)		X		1.066.000
St. Petersburg (1998)	UiO	Nasjonalt	Nei	X	X	X	1.760.000
Berkeley (2012)	Berkeley	Nasjonalt	Nei		X	X	1.430.000
Fudan (1995)	Fudan	Nordisk	Nei	X	X	X	70.000
Delhi (2001)	Uavhengig	Nordisk	Ja (Humsam)	X	X	(X)	50.000
Scancor (1989)	Stanford	Nordisk	Ja (org. Forskning)		X	X	SV: 52.000
Roma (1959)	UiO	UiO-eid	Ja	X	X	X	HF: 5.190.000
Kiel (1986)	Kiel/UiB	Nasjonalt	Ja	X	(X)	X	KD finansierer
York (1979)	York/UiB	Nasjonalt	Ja	X		X	KD finansierer

*Hvorvidt det dreier seg om et fysisk senter med eget bygg/lokaler eller kun et kontor.

Instituttet i Roma er et heleid UiO-institutt underlagt HF. De nasjonale sentrene forvaltes og finansieres i samarbeid mellom eieruniversitetene, med én administrativt ansvarlig institusjon. I praksis dreier det seg om Athen, Berkeley (Peder Sather), Paris og St. Petersburg. Disse finansieres i dag gjennom en øremerket sentral bevilgning. Studiesentrene i Kiel og York fullfinansieres av Kunnskapsdepartementet, og UiOs språkstudenter er kun i ulik grad brukere av kurstilbudet. Når det gjelder de nordiske sentrene er UiO kun et konsortiemedlem som betaler en avgrenset kontingent.

UiO evaluerte egen bruk av de ulike utenlandssentrene i 2013. I rapporten av 18.12.13 heter det seg at UiO i større grad må være bevisst og målrettet med tanke på bruken av de sentrene vi fortsatt skal være involvert i. Det ble gitt noen anbefalinger både knyttet til de enkelte sentre, samt noen mere generelle anbefalinger om forvaltningen.

I kjølvannet av UiOs rapport i 2013 har også samarbeidende universiteter foretatt gjennomganger av egne behov, men påfølgende varsler om utmelding. Det dreier seg nå om Athen og St. Petersburg. Siden disse finansieres i fellesskap, vil dette få økonomiske konsekvenser for UiO.

Overordnet problemstilling og videre oppfølging

Det er i kommende periode behov for å følge opp sentrene videre. De sentrene UiO fortsatt skal være en del av, bør brukes aktivt og følges opp tett. Utenlandssentrene er samtidig en del av et sett av virkemidler som må ses som del av denne større helheten. I en tid med behov for nye satsinger og tiltak innenfor internasjonalisering, må man derfor se kritisk på eksisterende virkemidler og lete etter dynamiske løsninger.

Endringer i sektoren samt nye behov og muligheter, gjør at UiO løpende må stille de overordnede spørsmålene rundt aktiviteten. I hvilken grad svarer sentrene og dets ulike organisasjonsmodeller på dagens strategiske behov, og ikke minst behovene blant UiOs forskere og studenter? Kan

kostnadsnivået ved enkelte sentre forsvares ut i fra utbyttet? Det er også et spørsmål om hvordan man skal samarbeide nasjonalt og hvor finansieringen skal bæres ved UiO.

En modell som er interessant å sammenlikne med sentermodellen, er for eksempel det å inngå såkalt superavtaler med utvalgte utenlandske institusjoner hvor man inkluderer både forskningssamarbeid og studentmobilitet. Her vil finansiering av kostnadstung drift og infrastruktur kunne vris mer mot ren faglig aktivitet. Berkeley-modellen er tett opp med en slik variant, dvs fokus på en bestemt institusjon med primært bruk av midler til faglig samarbeid. Økt satsing på slikt samarbeid krever samtidig finansiering, hvilket fordrer prioriteringer.

Det nasjonale samarbeidet

Universitetsledelsen vil måtte gå i dialog med øvrige universiteter om det nasjonale samarbeidet om drift og forvaltning av de ulike sentrene man i felleskap eier. Det handler om å finne fram til mer robuste samarbeidsrelasjoner hvor man sikrer at man tar felles ansvar for drift, finansiering og eventuell avvikling. Det er spesielt behov for å se nærmere på fremtiden til sentrene i Athen og St. Petersburg.

UiOs evalueringsrapport av 2013 var kritisk til begrenset anvendelse av Instituttet i Athen, men ønsket å se an grunnlaget for å økt faglig virksomhet. I etterkant har imidlertid både UiT (2018) og NTNUs (2019) varslet uttrede av senteret grunnet liten anvendelse. UiO og UiB (administrativt ansvarlig) må dermed f.o.m 2019 alene være rede til å dekke driftskostnader. Dette krever en avklaring av faktiske behov og anvendelse sett opp mot kostnader.

Når det gjelder universitetssenteret i St. Petersburg, har NTNU varslet uttrede av samarbeidet. I tillegg til økonomiske konsekvenser vil man her også måtte se an mulighetene for å videreføre virksomheten i lys av de rådende politiske rammebetingelsene i Russland.

Arbeidsgruppe

Rektoratet har nedsatt en arbeidsgruppe bestående av viserektor Åse Gornitzka, dekan Arne Bugge Amundsen (HF) og prodekan Kristin Heggen (MED). Gruppen vil foreslå oppfølging av de ulike sentrene i tiden som kommer.

Vedlegg 4: Mandat for Arbeidsgruppe for UiOs mobilisering for H2020

- 12 desember 2017

Formål og oppgaver:

Arbeidsgruppen skal bidra til styrket koordinering og samarbeid om mobilisering knyttet til deltakelse i det europeiske forsknings- og innovasjonssamarbeidet, med utgangspunkt i UiOs pågående strategier og handlingsplaner på området. Arbeidsgruppen skal utvikle generelle mobiliseringstiltak på kort og lang sikt, samt se på mulighet for å knytte mobilisering til karriereutvikling og tverrfaglighet. Arbeidsgruppen UiO skal legge til rette for konkrete tiltak på:

- Kort sikt – utvikle en konkret tiltaksplan som ivaretar UiOs ambisjoner knyttet til økt mobilisering for siste del av H2020 (2018-2020)
- Lang sikt – utvikle en plan for og styrke mobiliseringstiltak for å stå best mulig rustet for det kommende rammeprogram

For øvrig er det ønskelig at arbeidsgruppen er åpne for aktuelle problemstillinger knyttet til mobiliseringstiltak, som prioritering vs åpen arena, fast ansatte vs midlertidighet, rekruttering og karriereutvikling, samt behov for tverrfaglig satsing gjennom tematiske utlysninger.

Leveranse:

Arbeidsgruppen vil rundt i januar 2018 legge frem for dekanmøtet forslag til konkret og målrettet tiltaksplan for mobilisering for siste del av H2020, og i fortsettelsen arbeide mot en mer langsiktig gjennomgang for mobilisering ved UiO for å lykkes inn mot kommende rammeprogram for forskning- og innovasjon, som skal presenteres for dekanatet sommer 2018.

Sammensetning og arbeidsform:

Arbeidsgruppen består av følgende medlemmer, foreslått av Forum for forskningsdekaner:

SV: Tim Brennen, forskningsdekan

MED: Hilde Nebb, forskningsdekan

TF: Halgeir Elstad, forskningsdekan

OD: Linda Bergersen, forskningsdekan

HF: Ellen Rees, forskningsdekan

UV: Erik Knain, professor ILS

UiO:Energi: Vebjørn Bakken, direktør

MN: Kristin Vinje, visedekan, innovasjon og samfunnskontakt

Leder for utvalget velges av medlemmene i første møte.

Sekretær for utvalget er SFUI ved Mette Topnes, EU-kontoret.

Møter:

Arbeidsgruppen innkaller til møter etter behov. Arbeidsgruppen rapporterer via Forskningsdekanforum til dekanmøtet ved UiO.

Vedlegg:

Viktige strategier og handlingsplaner, hvor EU og styrket mobilisering for forskning og innovasjon er sentralt, er:

- UiOs strategi 2020
- UiO:Horisont – UiOs EU-strategi
- Utviklingsavtalen med KD
- Benchmarkanalyse UiO og EU
- Prosjekt UiO:Forskerstøtte
- UiOs årsplaner

Mulige momenter for arbeidsgruppens diskusjon kan være:

Kort sikt – mobilisering for siste del av H2020:

- Hvordan formidle og gjøre tilgjengelig eksisterende og kommende utlysninger
- Kanaler for informasjon – faglig/administrativ linje
- Hvordan sikre bedre målretting av mobilisering
- Hvordan sikre koordinert og tverr- og flerfaglig tilnærming
- Hvordan sikre helhetlig mobilisering i faglig/administrativ linje til relevant bruker
- Hvilke ressurser kan benyttes for å løfte mobilisering
- Samarbeid med eksterne partnere - Forskningsrådet/ the Guild/andre

Lang sikt – mobilisering for kommende rammeprogram:

- Hvordan motivere forskningsmiljøer
- Hvordan tilgjengeliggjøre utlysninger
- Hvordan styrke relevante nettverk
- Hvordan legge til rette for at tematiske prosjekter blir attraktive
- Hvordan påvirke utlysninger
- Øke kompetanse – påvirke
- Bedre søknader
- Samarbeid med eksterne partnere - Forskningsrådet/ the Guild/andre

Andre problemstillinger knyttet til mobiliseringstiltak, og som kan diskuteres, er:

- Prioritering vs åpen arena
- Fast ansatte vs midlertidige
- Rekruttering og karriereutvikling
- Tverrfaglig satsing gjennom tematiske utlysninger
- Insentiver
- Forskerstøtte? Organisering
- Ekstern konsulentstøtte EU?